

Page: 44

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 1951 cm2

1 / 4

SMC bo tajkunom odpisala dolgove

JOŽE BIŠČAK foto: **PRIMOŽ LAVRE, BOBO, ARHIV REPORTERJA**
joze.biscak@reporter.si

V primerjavi z novim ropom državljanov, ki se očitno pripravlja, bo sanacija bank videti kot kraja jabolka s sosedovega drevesa, razlastitev imetnikov podrejenih obveznic pa paštete v trgovini. Vlada skupaj z Banko Slovenije (BS) razmišlja o odpisu dolga prezadolženim podjetjem. Tokrat ne v imenu nacionalnega interesa, ki je s tajkunizacijo dobil slabšalni pomen, botri bodo izrabili drug pojem – javni interes. Operativno naj bi odpis izpeljala Cerarjeva vlada, krivec za socializacijo dolgov tajkunov je tudi že izbran. To bo Janez Janša oziroma njegova prva vlada.

Page: 44

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 1951 cm2

2 / 4

Po kriterijih urada za makroekonomske analize in razvoj na prezadolžena podjetja odpade tri četrtine vsega bančnega in finančnega dolga.

To poletje sta šli v razgretosti predčasnih volitev in odhodu prvaka opozicije v zapor dve pomembni informaciji mimo ušes javnosti, čeprav bi moralo zaradi njihju državljane hudimano skrbeti. Najprej je urad za makroekonomske analize in razvoj (UMAR) junija v *Ekonomskih izzivih 2014* analiziral zadolženost in razdolževanje slovenskih podjetij ter omenil možnost delnega odpisa dolga. Ni minil poldrugi mesec, ko je iz Banke Slovenije pricurljala informacija, da ji bo pri preučevanju odpisa dolga podjetjem svetoval islandski strokovnjak Björn Ársæll Pétursson.

Poplačilo tajkunov

»V takšnem primeru vsebinsko ne bi šlo za delni odpis dolgov, ampak za prepis dolga izbranih podjetij na že tako ali tako preobremenjene davkoplačevalce. Takšen ukrep bi bil sporen tudi z vidika neobjavljene konkurence in negativnih signalov,« pravi ekonomist Matej Lahovnik. V BS konkretnih rešitev ne

razkrivajo, poudarjajo pa, da breme izgube po spremembi zakona o finančnem poslovanju in postopkih zaradi insolventnosti nosi lastnik, in v to smer naj bi šel morebitni odpis dolgov – pred odpisom terjatev bi morali ustrezno zmanjšati osnovni kapital. Vendar nekateri temu ne verjamejo. Viri navajajo, da neformalna omrežja in lobisti, ki so dosegli, da se o tem sploh razmišlja, računajo na dober zaslužek. Tajkuni, ki so globoko zabredli in ki jim za vratom visijo banke, so namreč pripravljeni seči zelo globoko v denarnico, če bi vsaj del njihovih dolgov prenesli na pleča davkoplačevalcev. Neuradno navajajo pet milijard evrov, sicer je celotni finančni dolg podjetij konec leta 2013 znašal okoli 34 milijard evrov, skupaj s poslovnim dolgom pa je mnogo večji. Po najbolj črnem scenariju za davkoplačevalce, kot navajajo neuradni viri, se bo na naša ramena prevalil dolg tajkunov, kot sta Bojan Petan (DZS) in Herman Rigelnik (ACH), se pravi tistih okoli Kučanovega

Foruma 21. To omrežje je naredilo že Pozitivno Slovenijo ter Zorana Jankoviča in Alenko Bratušek, samo da jim je Janez Janša s svojo drugo vlado načrt najprej pokvaril. Po lanskem mehkem državnem udaru, ko je vlado prevzela Bratuškova, je bilo treba najprej »rešiti« javni sektor, trdno volilno bazo tranzicijske levice, zato tudi brezglavo zadolževanje države. Letos je bil ustvarjen Miro Cerar z »instant« stranko SMC, ki pa je ravno primerena, da z vlado sprejme sistemski zakon, ki bo socializiral dolgove izbranih tajkunov. Lastništvo večine slovenskih podjetij bo tako trdno v rokah tranzicijske levice, zato tudi zdajšnje odlašanje s privatizacijo ali pa postavljanje nemogočih pogojev, na primer tega, da bi se iz prodaje Telekoma izločila infrastruktura. Takega podjetja seveda ne bi kupil nihče. Uradne institucije take scenarije zanikajo.

Opozorila Združenja Manager

Banka Slovenije, ki jo vodi Boštjan Jazbec in je lani jeseni z nadzorovano likvidacijo dveh zasebnih bank (Factor banke in Probanke) že opeharila davkoplačevalce, govori o prestrukturiranju podjetij »z namenom, da bi pospešila zmanjševanje deleža nedonosnih posojil v bančnem sistemu in da bi se z ustreznim finančnim, poslovnim in lastniškim prestrukturiranjem podjetij ponovno vzpostavile razmere za njihovo kreditiranje«. Oprli naj bi se na tuje izkušnje in dobre prakse, zato so pred štiri meseci na posebno konferenco povabili tudi strokovnjake iz Irske (Ian Dillely in Brendan Sheridan) in Islandije (Björn Ársæll Pétursson). Prav slednji naj bi s 1. septembrom po poročanju medijev postal najtesnejši sodelavec centralne banke, saj naj bi bile tamkajšnje rešitve primerne tudi za Slovenijo. Na Islandiji so se namreč po finančnem zlomu leta 2008 odločili za delni odpis dolga tako podjetjem kot gospodinjstvom in za to sprejeli poseben zakon. Odpisali so dve milijardi dolarjev dolga.

Page: 44

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 1951 cm2

3 / 4

Tadej Kotnik: BS zdaj trdi, da imajo banke toliko odvečnega kapitala, da ga lahko svojim dolžnikom kar podarjajo – tudi mimo insolvenčnih postopkov, iz čiste dobrote.

Banki Slovenije bo pri preučevanju odpisa dolga podjetjem svetoval islandski finančni strokovnjak Björn Ársæll Pétursson, vodja oddelka za prestrukturiranje podjetij v največji islandski banki Landsbankinn.

Andreja Poje iz ZSSS pravi, da je treba pri odpisu dolga podjetjem, če bo do tega prišlo, pristopiti individualno.

»Med islandskim in slovenskim primerom ni enostavne vzporednice, saj je imela kriza pri njih drugačne temelje kot pri nas. Na Islandiji so banke propadle, pri nas smo jih sanirali. Na Islandiji so bile banke pred krizo v tuji lasti, pri nas so sporne banke pretežno v državni lasti. V Sloveniji gre večino vzrokov za prezadolženost na strani gospodarstva iskati v slabem korporativnem upravljanju, medtem ko na Islandiji teh težav niso imeli,« poudarjajo v Združenju Manager, kjer jih skrbijo novi problemi, ki bi se pojavili z odpisom terjatev. Ni namreč jasno, ali bi ukrep veljal za državne ali tudi zasebne banke, kako bodo določeni pogoji za opredelitev, kdaj in katero podjetje je prezadolženo, kdo bo to presojal. »Ali nismo s prenosom terjatev na DUTB že enkrat odpisali dol-

gove državnih bank v breme davkoplačevalcev,« se sprašujejo v Združenju.

Kritični sindikati

V Sloveniji smo bili od začetka tega tisočletja do leta 2008 priča zelo eksplozivni rasti zasebnega zadolževanja podjetij, prebivalstva in bank. Rast teh kreditov je na letni ravni tik pred krizo dosegla skoraj 35 odstotkov. Banke so se morale zadolževati v tujini, da so lahko zadostile apetitom zasebnega sektorja, predvsem tajkunom. Celotni dolg je leta 2009, prvo leto krize, dosegal skoraj 70 milijard evrov, od tega je bilo javnega dolga samo okoli 12 milijard. Zaradi nezmožnosti odplačevanja in propada podjetij so tudi banke zašle v težave, kreditna aktivnost se je skoraj ustavila, Pahorjeva

vlada je začela zadolževati državo, nadaljevala pa vlada Alenke Bratušek. Dolg podjetij se je nato začel zmanjševati (po podatkih Banke Slovenije se je lani znižal za 1,4 milijarde evrov), vendar podjetja glede na BDP ostajajo med najbolj zadolženimi na območju držav Evropske ekonomske in monetarne unije (EMU). Celotni dolg podjetij, prebivalstva, bank in države je krepko večji, kot Slovenija ustvari v dveh letih.

Zelo kritični do brezglavega odpisa dolgov so tudi v sindikatih. Poudarjajo sicer, da je nadaljnje razdolževanje za Slovenijo nujno, vprašanje pa je, kako bo to izpeljano. »Problem nastane, če bi tako razdolževanje pomenilo reševanje imperijev tajkunov in odpisovanje njihovih dolgov v neuspešnih prevzemih, sedaj uničenih podjetij, in s tem pomenilo lastniško konsolidacijo gospodarstva,« pravi Andreja Poje, izvršna sekretarka za ekonomsko področje ZSSS. Ne sindikati ne slovenska javnost tega ne bi razumeli, saj že sedaj težko razumejo, kaj je delala Banka Slovenije pod prejšnjim kot tudi sedanjim vodstvom, prezadolžena podjetja pa so pomenila pritisk na zaposlene.

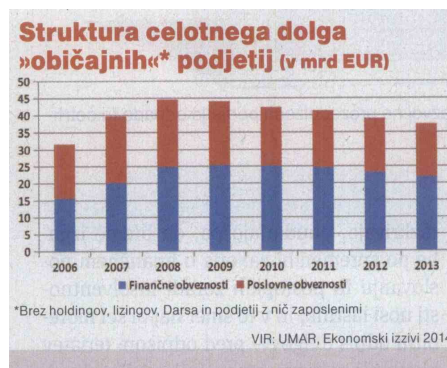
Koga se bo reševalo?

Prav zaposleni bodo tisti, ki bodo pričeni izgovor za odpis dolgov. Marketinška kampanja, ki naj bi spremljala odpis dolgov, naj bi opozarjala, da se s tem ohranjajo delovna mesta in višina plače delavcem. To naj bi bilo v javnem interesu, podjetja pa bi ostala z znanimi lastniki v slovenski lasti. Poleg tega se uradno naj ne bi reševalo tajkunov, ampak podjetja. UMAR namreč v svoji analizi razlikuje med »običajnimi« in »neobičajnimi« podjetji. Med slednja spadajo holdingi, lizingi in podjetja z nič zaposlenimi. Gre recimo za podjetja, ki so jih tajkuni ustanovili za prevzem družbe. Analiza ugotavlja, da imajo samo podjetja z nič zaposlenimi kar 4,1 milijarde evrov dolga, holdingi in lizingi pa še dodatnih 5,3 milijarde evrov finančnega dolga. Reševalo pa naj bi se »običajna« podjetja. Ta so po uradnih podatkih konec lanskega leta imela 40,7 milijarde evrov obveznosti, od tega 14,2 milijarde do bank. Na pre-

Stranke zadržane do odpisa dolgov podjetjem

Za projekt (delnega) odpisa dolgov bosta potreben širši politični konsenz in sistemski zakon. Politične stranke, ki so na predčasnih volitvah prišle v državni zbor, smo zato vprašali, kakšno je njihovo stališče do (delnega) odpisa dolga podjetjem. Odgovorili so nam iz SD, SDS in NSI. »Menimo, da je vsekakor potreben razmislek o dobrih praksah, ki pripomorejo k hitrejšemu prestrukturiranju podjetij in s tem čim večjo ohranitvijo delovnih mest in podjetij. Zagotovo pa bo potrebno skupaj z Banko Slovenije najprej analizirati predlagane rešitve za Slovenijo, kar velja tudi za možnost delnega odpisa dolgov prezadolženim podjetjem,« pravijo socialni demokrati (SD).

»To, da BS preučuje možnost (delnega) odpisa dolga prezadolženim podjetjem, ni zadosten razlog za oživitvev gospodarstva,« poudarjajo v SDS in opozarjajo, da bo zelo pomembno vprašanje, na račun koga bodo krediti delno ali v celoti odpisani. »Brez ugotavljanja odgovornosti

za podeljevanje kreditov, ki nikoli niso bili in tudi ne bodo vrnjeni, je njihov odpis nesprejemljiv,« še poudarjajo in dodajajo, da so v SDS odločno proti socializaciji kreditov, zlasti če se pred tem ne ugotovi odgovornost za stanje v bankah in podjetjih.

»Če bi banke dolgove podjetjem odpisale, potem podjetja ostanejo v rokah sedanjih lastnikov, ki so podjetja spravili v težave,« pa poudarja Matej Tonin iz NSI, ki se boji, da bo potrebna nova dokapitalizacija bank, če bodo dolgovi odpisani, banka pa v zameno ne bo dobila ničesar. »Če ob odpisu dolgov ne pride do zamenjave vodstva in razlastitve lastnikov podjetja, je to samo potuha tistim, ki so sprejemali neodgovorne odločitve,« še meni Tonin.

Page: 44

Reach: 23000

Country: SLOVENIA

Size: 1951 cm2

4 / 4

Istant stranka Mira Cerarja, ki bo vodila novo vlado, bo očitno operativno izpeljala odpis dolga tajkunom.

zadolžena podjetja, med katere UMAR uvršča podjetja, ki imajo finančni dolg petkrat večji od EBITDA (poslovni rezultat podjetja pred obrestmi, davki in amortizacijo) in podjetja, ki imajo dolg in negativen EBITDA, odpade več kot tri četrtine bančnega in finančnega dolga, zaposlujejo pa tretjino vseh delavcev. In ravno v tem je zanka. Če bodo reševali »običajna« podjetja, ki jih tajkuni obvladujejo po »neobičajnih« podjetjih, ne bodo rešena samo podjetja in zaposleni, ampak posredno tudi tajkuni, ki bodo lahko nadaljevali izčrpavanje rešenih družb, ki jih obvladujejo. Prav tako ni jasno, kako bodo določili, kateremu podjetju bodo dolgove odpisali.

V Banki Slovenije pravijo, da razmišljajo o finančnem prestrukturiranju prezadolženih malih in srednjih podjetij. »Zaradi velikega števila poslovnih subjektov, kakor tudi zaradi zaostrenih razmer medpodjetniškega kreditiranja, bo potrebno k temu pristopiti bolj standardizirano,« menijo v BS, to očitno

pomeni, da bo potreben sistemski zakon. S tem se ne strinjajo sindikati. »Vsekakor je potrebno individualno pristopiti k reševanju te problematike in zaradi ohranitve proizvodnje in delovnih mest poskusiti najti ustrezne rešitve. (...) Tuji svetovalci nam glede na izkušnje lahko pomagajo lažje najti rešitve z ustrezno poglobitvijo v naš sistem, sporni pa so vedno znova njihovi enormni zasluzki za ta svetovanja,« pravi Andreja Poje, medtem pa v BS ne razkrivajo honorarja Islandca Péturssona, češ da so jih do zdaj bremenili le organizacijski stroški.

Kriv bo Janša

Toda marsikdo obljubam ne verjame več. Zlasti tisti lastniki podrejenih obveznic in delnic v slovenskih bankah, ki so bili lani pred sanacijo bank razlaščeni. »Banka Slovenije je decembra lani trdila, da domačim bankam tako primanjkuje kapitala, da jih mora reševati s prisilnim izbrisom vseh terjatev njihovih podrejenih upnikov, s či-

Redkobesedne državne banke

Banke v državni lasti so do vprašanja odpisa dolgov precej zadržane. V Abanki pravijo, da bodo ravnali v interesu banke, v skladu z dobro bančno prakso in poslovno politiko pa posameznih poslovnih dogodkov ali razmerij s komitenti ne komentirajo. V NKBM so povedali, da pri pri restrukturiranju terjatev do prezadolženih podjetij upoštevajo interne akte banke in določila slovenskih načel prestrukturiranja dolgov v gospodarstvu, ki jih je potrdil nadzorni svet Združenja bank Slovenije. V NLB navajajo, da v primeru, ko v posameznih gospodarskih družbah obstaja zdravo jedro, ki ima perspektivo in ustvarja pozitivni denarni tok, je delni ali celotni odpis dolgov dopusten in možen, vendar izključno ob upoštevanju načela absolutne prednosti. V nasprotnem primeru bi lahko prihajalo do velikih zlorab ali celo do legitimizacije negativnih poslovnih praks iz preteklosti.

mer je več sto državljanom zaplenila vse prihranke, več sto tisočim pa znižala pokojnine,« pravi Tadej Kotnik, kolumnist in profesor na ljubljanski fakulteti za elektrotehniko. In: »Le osem mesecev pozneje pa Banka Slovenije trdi, da imajo te banke toliko odvečnega kapitala, da ga lahko svojim dolžnikom kar podarjajo – tudi mimo insolvenčnih postopkov, iz čiste dobrote.« Rajko Stankovič, predsednik Malih delničarjev Slovenije (MDS), meni podobno in se čudi, zakaj kaj takega preučujejo v BS, ki bi kot »regulator bančnega sistema morala resno ukrepati in se vprašati, v katerih primerih dajanja posojil podjetjem, ki kasneje niso bila zmožna vrniti dolga ali brez ustreznih zavarovanj, je prišlo do opustitve dolžnih ravnaj regulatorja in kaj je storila, da to prepreči.«

Poznavalci opozarjajo na dvojce. Prvič, (delnega) odpisa dolga, če bo do njega prišlo, bodo deležna tudi velika podjetja. In drugič, mala in srednja podjetja so bila prav tako podvržena tajkunizaciji, vendar so bila vedno v senci velikih prevzemov, kot so denimo Merkur, Istrabenz, SCT, Vegrad, Pivovarna Laško, in zato odmaknjena očem javnosti. »Odpis bi bil tako kot v primeru reševanja Factor in Probanke tudi signal, da se neodgovorno obnašanje izplača. Na Islandiji so najprej kazensko in odškodninsko sankcionirali odgovorne bančnike, pri nas pa so bili nekateri najodgovornejši med njimi za povzročene izgube celo nagrajeni z visokimi nagradami in novimi položaji,« pravi Matej Lahovnik. Krivec za morebitni odpis pa je tako ali tako že vnaprej znan – Janez Janša, ki je bil v času, ko so se podjetja najbolj zadolževala, predsednik vlade, čeprav kot predstavnik izvršne oblasti sploh ni mogel vplivati na ravnanje podjetij. Ampak to botrov pri pripisovanju krivde sploh ne moti, saj je prvak opozicije zelo prikladen krivec. Kot zadnjega četrto stoletja ves čas. ■

Zasebni dolg v državah EU v odstotkih BDP 2012

